

Смерть князя Ігоря: міфи і дійсність

Про цей історичний факт було відомо з переповідок жителям навколишніх сіл: Мушні, Біловіжа, Сновидович нашого Рокитнівського, а також Млинка, Собічина (нині Комсомольського) сусіднього Олевського району Житомирської області. Знали про ці історичні місця і в ще одному куточку Русі - в Лельчицькому районі Бєлорусі. Із покоління в покоління передаються ті відомості, які до цих пір, можливо, **не** відомі широкому загалу не тільки українців, не тільки колишнім нащадкам відомого войовничого племені - древлян, котрі населяли навколоприп'ятські землі, а й всім нащадкам русичів. Про це яскраво говорять і назви сіл: Біловіж, Сновидовичі та урочищ, розташованих поблизу них: Ігорів Брід, Завишень, Тризна.

Цю історію розповідав мені і рідний дід Платон - мешканець Біловіжа майже півстоліття тому. Цю історію детально досліджували ще одні уродженці Біловіжа - брати Приймаки: Олексій Іванович - мій вчитель історії в Біловізькій СШ - випускник історичного факультету Луцького педінституту на початку сімдесятих років минулого тисячоліття та його молодший брат - Андрій - випускник географічного факультету Київського державного педінституту, вчитель біології та географії Глиннівської середньої школи, з яким довелося прожити разом півтора року (березень 1982 - серпень 1983 рр.) в одній кімнаті заболоченої хатинки тітки Настахи. Після чорнобильської катастрофи першого доля закинула у Львівську область, другого - в Полтавську.

Цей факт із історії нашої батьківщини, нашої України, можливо, поставить останню крапку щодо місця страти великого древньоруського князя Ігоря та місця його поховання. Переповідку діда я доповнюю історичними фактами, тим паче, як пише найвидатніший вчений нашого століття Михайло Грушевський: „З часів Ігоря ми знаємо одну серію фактів з місцевої традиції. Вона зв'язана з трагічною історією його смерті і тому мала всі шанси добре заховатися в народній пам'яті" (тут і далі орфографія збережена).

Фрагменти цієї пам'яті мені і хотілося б оповісти.

Суть переповіданої ще пра...дідівської історії полягає в тому, що в 945 році (Михайло Грушевський пише: „Ми повинні продовжити Ігореве життя до 947-8 р."), „користолюбивий" і такий, що немає тої воєвничої вдачі: князь „Ігор, зібравши зі своєю дружиною (військом - М.К) данину з древлян і повертаючись до Києва, вирішив вдруге зібрати з них данину...", встановлену, можливо, його батьком Олегом, в розмірі однієї чорної куни"(куна - збірна назва грошей домонгольської Русі, серед яких були й хутра цінних порід тварин, в тому числі і куниці).

В одному із мальовничих куточків древлянської землі приснився йому сон (звідси і назва села Сновидовичі), що коли він піде далі за даниною, його чекає мученицька смерть.

Грушевський пише: «всякими насильствами вимучив у Деврлян нову контрибуцію, але не задовольнившись тим, а лише розохотившись, він іще раз пішов до них з невеликим відділом дружинників, аби не ділитись новою контрибуцією з цілою дружиною".

Древляни - войовниче плем'я, „зане сьдоша вь лсьхь» (що сиділи в лісах) „між Припетю і Двиною", під проводом, ймовірно, князя Мала (древлянський князь, який по смерті Ігоря буде свататися до княгині Ольги), не витерпівши

• Смерть князя Ігоря: міфи і дійсність

повторного побору, влаштували йому засідку за 4-5 кілометрів від Біловіжа та схопили в полон ненаситного князя. Сталося це біля броду через болотяний потік, який річкою назвати тяжко, принаймні, нині (фото). Звідси - „Ігорів Брід”) (Про непрохідність цього місця навіть у теперішні засушливі дні говорити зайве. Автор сам на собі відчув дрижачість купин болота біля цього броду, коли фотографував Ігорів Брід 5 вересня ц.р.) і повели його страчувати. (М. Грушевський пише: „Кінець кінцем одна з древлянських громад - міста Іскоростеня, прийшовши до розпуки від сих здирств, повстала, напала на Ігоря і знищила його дружину”.)

Вибрали дуже мальовниче місце, недалеко від броду, яке зараз називається Завишень, фото зверху на 4 стор. (Щодо походження назви цього урочища, то дід і обидва Приймаки пояснювали мені, що воно походить від слова „завісити”, тобто „підвісити”. Повністю погоджуючись з цим, як філолог, припускаю, що воно могло піти і від дієслова „завищати”, адже без виску таку мученицьку смерть сприйняти тяжко).

Далі Грушевський продовжує: "Самого Ігоря, за словами Льва Диякона, Древляне прив'язали до двох нагнутих стовбурів дерева, що випростувавшись, роздерли його на дві частини". Такою жахливою була смерть Великого князя.

Не менш жахливою була і помста древлянам його дружини Ольги, яка за однією версією „...намовляє древлянських послів жадати від Киян, щоб несли їх в тих човнах, в яких вони приїхали, і їх несуть в тих човнах і вкидають в глибоку яму та засипають живими. За другим разом Ольга каже їм іти до лазні перед аудієнцією, і там їх палять разом з лазнею.

«Потім урядивши ніби перед весіллям тризну на могилі свого чоловіка під Іскоростенем, Ольга побиває древлянську старшину, коли та упила ся на тризні". (М.Грушевський)

Ось ми підійшли з вами, шановні читачі, до „тризни": і до урочища біля Біловіжа, яке так і називається „Тризна", (фото 3) і до похоронного обряду наших предків.

Саме тут тризну по своєму чоловіку зробила Ольга. В ті часи, пише далі Грушевський, в „поріччях Тетерева, Случа та Горині ховають в ямі, рідше кладуть »а поверхню, або на підвищенню (точку).

За Припеттю навпаки переважало ховання на поверхні землі. Досить часто стрічаються останки огня..."

Після тризни від нашої Тризни вона йде походом на Древлянську землю, воює її, а не мігши силою здобути Іскоростень, знову уживає підступу: каже, що обмежить ся Данею по три голуба та по три горобці від хати, аби лише покорилися, а коли урадовані Іскоростяне сповняють се, вона запалює Іскоростень, пустивши на місто тих голубів та горобців з прив'язаними до них запаленим трупом".

Не буду стверджувати, що саме тут біля Тризни і поховали Ігоря, але цей висновок і прошується сам собою. Тим паче, є тут і підвищення.

І насамкінець слова Грушевського: „Літопис не знає сеї подробиці... і згадує могилу коло Іскоростеня, котру знали ще за часів написання літописи" (мається на увазі „Повість временних літ").

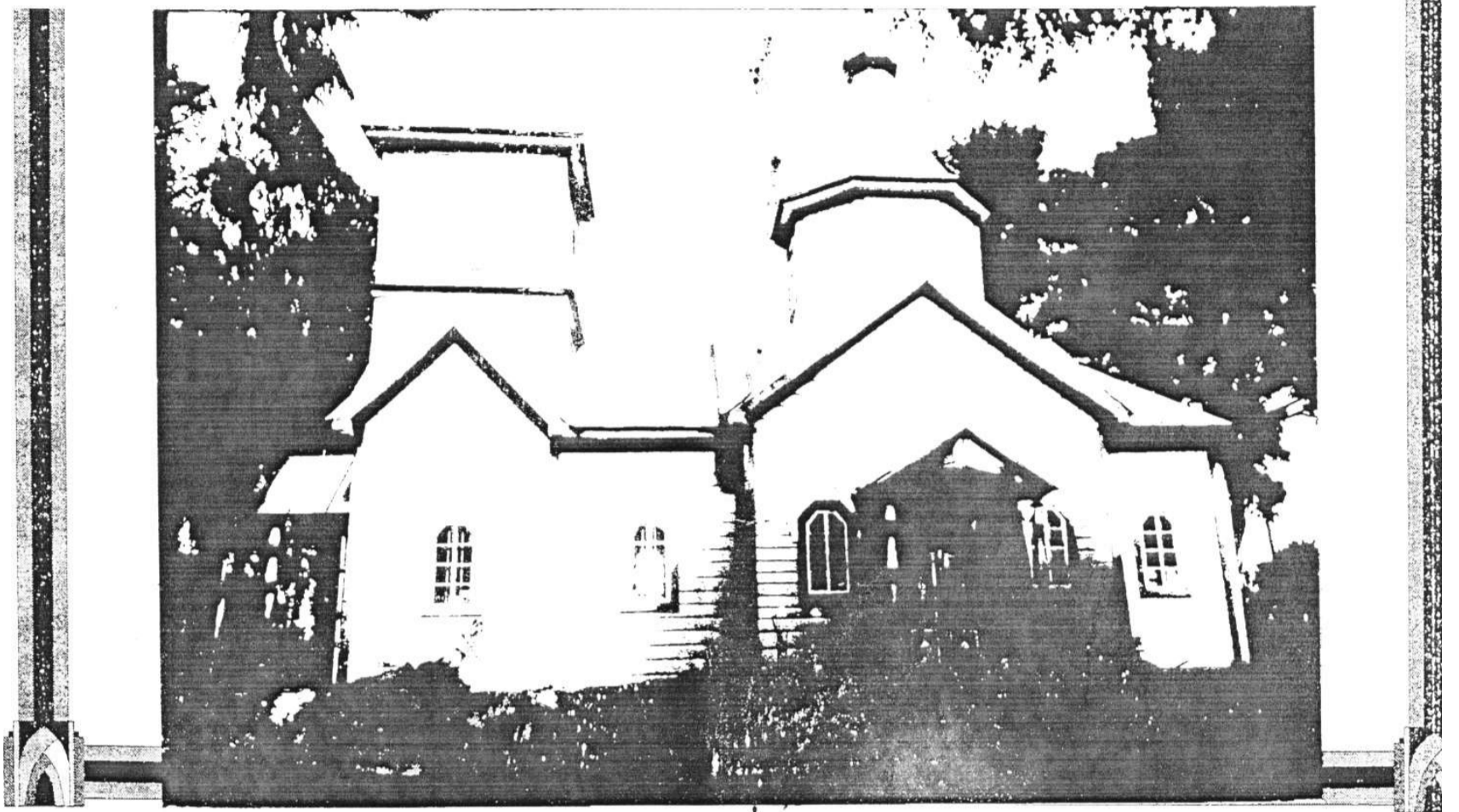
Так що нам, нащадкам і древлян, і Ігоря конче необхідно зберегти ці історичні місця для наших же пращурів, для нашої ж історії.

Смерть князя Ігоря: міфи і дійсність

ТАЄМНИЙ СВІТ ІКОНИ

Таємничий світ ікони

Церкві Воскресіння Господнього, що в нашому селі Біловіж, більше ста років. Ні лихоліття, ні війна, ніщо її не знищило, тому що сила Божа захищає. А в церкві є чудесна ікона "Божої Матері Ченстоховської" яка давно обновлюється. І хто приходить в храм з вірою, отримує зцілення. В нашій районі багато православних християн, що з великою вірою йдуть до церков і поклоняються іконам, будують церкви і з особливим благословінням ставляться до святинь старожитності.

У вересні 2003 р. мешканка с. Біловіж Рокитнівського району Рівненської області Х.М.Мельник(1914 р.н.) розповіла про чудо, пов'язане з іконою Божої Матері Ченстоховської з тутешньої церкви Воскресіння Господнього.

У середині першої половини ХХ ст. священик храму, мешканець с. Собичин, який мав приходи в Собичині та Біловіжі, на прохання собичан вирішив перенести ікону Божої Матері Ченстоховської з біловізької церкви в собичинську. На третій день після цього (ікону перенесли у Великий піст, в одну з неділь після служби), - розповідала очевидиця, - церква Воскресіння Господнього засвітилася". Засвітилася з середини. Опівночі це світло побачив господар розташованого неподалік будинку, в якому проходили вечорниці. Відзначимо, що в піст дівчата збиралися на вечорниці лише для виконання якоїсь роботи - прясти, шити і т.п. Веселитися (співати, танцювати) ні старші, ні молодші собі не дозволяли.

Першими до храму прибігли дівчата (була серед них і оповідачка). Щоб на власні очі побачити чудо, вони підсаджуючи одна одну, заглядали у вікна. Храм світився від запалених свічок.

Інакше як дивом це не можна було назвати, бо храм був зачинений, на дверях висів замок (того дня церкву взагалі не відчиняли). Крім того, земля була вкрита снігом, і слідів на ній не було видно. Зранку храм відчинили і побачили перенесену до Собичина ікону на своєму місці. Її перенесли в друге. І знову світилося в Біловізькій церкві-образ знову "сам повернувся в церкву", тільки вже через два тижні. Після третього перенесення і світіння у храмі ікону знайшли на церковному подвір'ї і чи то на 'засипаній гілками та листям криниці, чи то на липі.

"Видно, матері Божій те місце не сподобалося", - сказала жінка. Люди із Собичина ще раз приходили за іконою, "але біловіжці" зістріли їх з вилами та полінами і вигнали із села". Образ Богоматері прикрасили коштовною ризою та поставили у церкві, де він знаходиться і понині. Хтось із селян бачив світло у храмі й у 1948 році. З часом образ потім віянів, проте недавно в деяких місцях почав оновлюватися - повітлішала фарба на лику Богородиці.

Сам Ченстоховський образ Божої матері виглядає так: Богоматір написана по пояс, на лівій руці вона тримає Божественне немовля. Права рука Господа-благословляюча, в лівій Його руці - Євангеліє. Ікона прикрашена вінцями, променистими німбами, обрамлена різбленням (виноградом з листям та голубом зверху) і вложена у фігурний кіот зі склом. Хто і коли передавав ікону церкві, невідомо.

